

ประเทศไทย: การฟ้องร้องดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่อุทยานกรณีการสังหาร “บิลลี่” เป็นความก้าวหน้าที่สำคัญของกระบวนการยุติธรรม

18 สิงหาคม 2565

การฟ้องร้องดำเนินคดีกับนายชัยวัฒน์ ลิมลีชิตอักษร อดีตหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน พร้อมกับเจ้าหน้าที่อุทยานอีกสามคน ในข้อหาฆ่านักกิจกรรมชาวกะเหรี่ยง พอลละจี “บิลลี่” รักจงเจริญ โดยไตร่ตรองไว้ก่อน ที่ถูกประกาศในวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ.2565 ถือเป็นความก้าวหน้าของกระบวนการยุติธรรม คณะกรรมการนิติศาสตร์สากล (International Commission of Jurists หรือ ICJ) กล่าวในวันนี้

ICJ ขอเรียกร้องให้การดำเนินคดีเป็นไปโดยเคารพสิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศและไม่ปรับใช้โทษประหารชีวิต

บิลลี่เป็นเหยื่อของการกระทำที่มีลักษณะเป็นการบังคับให้สูญหายมากกว่า 8 ปี โดยเขาถูกพบเห็น[เป็นครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2557](#) ในขณะที่ถูกควบคุมตัวโดยเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

คำฟ้องในข้อหาฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน และข้อหาอื่น ๆ ซึ่งถูกชี้ขาดโดยอัยการสูงสุดของประเทศไทย เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2565 จะถูกส่งไปยังศาลต่อไป

“หลังจากที่ล่าช้ากว่า 8 ปี ในที่สุดการดำเนินคดีก็มีความคืบหน้า อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยต้องรับประกันว่าทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการสังหารนายบิลลี่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ผ่านกระบวนการของพิจารณาคดีที่เป็นธรรม โดยไม่คำนึงถึงตำแหน่งของบุคคลเหล่านั้น” คิงส์ลีย์ แอ็บบ็อต ผู้อำนวยการโครงการอำนวยการความรับผิดชอบและความยุติธรรมระหว่างประเทศของ ICJ กล่าว “สิ่งนี้จะช่วยทำให้มั่นใจได้ว่า ความรับผิดชอบจะเกิดขึ้นโดยผ่านวิธีการอันเหมาะสม ภายใต้หลักนิติธรรม”

ในขณะที่พวกเรายินดีต่อความคืบหน้าในการสืบสวนสอบสวนหลังจากที่ล่าช้ามานาน แต่ ICJ กลับรู้สึกผิดหวังเป็นอย่างยิ่งที่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถจะกำหนดโทษทางอาญาต่อความผิดฐานบังคับให้บุคคลสูญหายลงในคำฟ้องได้

“คดีนี้มีลักษณะครบถ้วนของความผิดฐานบังคับให้บุคคลสูญหาย ดังนั้นการที่ในคำฟ้องที่ไม่ระบุถึงการกระทำ ความผิดดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นถึงช่องว่างสำคัญของกฎหมายภายในประเทศไทยอันจำเป็นต้องได้รับการเพิ่มเติม”

ประเทศไทยยังได้ลงนาม แต่ยังมีได้ให้สัตยาบัน ต่อนสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance หรือ ICPPED) แต่เป็นเป็นภาคีของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) และสนธิสัญญาต่อต้านการทรมาน และการประ

ติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment หรือ CAT)

อย่างไรก็ตามกฎหมายภายในของประเทศไทยยังไม่ได้กำหนดให้การบังคับให้สูญหายหรือการทรมานและการปฏิบัติที่ทารุณโหดร้ายเป็นความผิดทางอาญา

ความพยายามในการผลักดันผ่านร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับให้บุคคลสูญหายนั้นล่าช้ามากกว่า 15 ปี อย่างไรก็ตาม หลังจากการขยายระยะเวลาการพิจารณาร่างพ.ร.บ.หลายครั้ง ในที่สุดที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติเห็นชอบกับการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ.2565 ทั้งนี้ ร่าง พ.ร.บ.ดังกล่าวคาดว่าจะถูกส่งกลับไปยังที่สภาผู้แทนราษฎรเพื่อลงมติพิจารณาว่าเห็นด้วยหรือไม่ต่อการแก้ไขของวุฒิสภาต่อไป

“คดีนี้ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญต่อการภาคยานุวัติอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญและเร่งรัดผ่านร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับให้บุคคลสูญหาย ที่สอดคล้องกับกฎหมายและมาตรฐานระหว่างประเทศ โดยไม่ชักช้า” แอ็บบิอท เสริม

ความเป็นมา

บิลที่ถูกพบเห็นเป็น [ครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2557](#) ในขณะที่ถูกควบคุมตัวโดยเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน โดยเจ้าหน้าที่อ้างว่าตนควบคุมตัวบิลลีในข้อหาครอบครองน้ำผึ้งป่าผิดกฎหมายและได้ปล่อยตัวบิลลีไปแล้วในวันเดียวกัน

เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2562 ภายหลังที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) กระทรวงยุติธรรม [พบชิ้นส่วนกระดูก](#) ซึ่งพิสูจน์ได้ว่าจะเป็นของบิลลี กระทรวงยุติธรรมได้ทำการจ่ายเงินช่วยเหลือให้แก่ครอบครัวของบิลลีตามพ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 โดยครอบครัวของบิลลีได้รับเงินเป็นจำนวน 140,000 บาท โดยเงินจำนวนดังกล่าวโดยลำพังไม่อาจถือได้ว่าเป็นการเยียวยาหรือการชดเชยอย่างมีประสิทธิภาพตามกฎหมายระหว่างประเทศ

ในวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2562 มีการตั้งข้อกล่าวหา 8 ข้อต่อเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน 4 คน ผู้ที่อยู่กับบิลลีก่อนที่จะหายตัวไป

อย่างไรก็ดีในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 พนักงานอัยการมีคำสั่ง [ไม่ฟ้องผู้ต้องหาทั้ง 4 คน](#) ในข้อหาที่เกี่ยวข้องกับการฆาตกรรม 7 ข้อหาเนื่องด้วยพยานหลักฐานไม่เพียงพอสำหรับการนำคดีขึ้นสู่การพิจารณา

ข้อกล่าวหาที่ถูกชี้ขาดให้ทำการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อไป ได้แก่

- ฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน (มาตรา 289(4) ประมวลกฎหมายอาญา)

- ชำผู้อื่นเพื่อจะเอา หรือเอาไว้ซึ่งผลประโยชน์อันเกิดแต่การที่ตนได้กระทำความผิดอื่น เพื่อปกปิดความผิดอื่นของตน หรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดอื่นที่ตนได้กระทำไว้ (มาตรา 289(7) ประมวลกฎหมายอาญา)
- ช่มชื่นใจผู้อื่นให้กระทำการใด ไม่กระทำการใด หรือจำยอมต่อสิ่งใด โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของผู้ถูกช่มชื่นใจนั้นเองหรือของผู้อื่น หรือโดยใช้กำลังประทุษร้ายจนผู้ถูกช่มชื่นใจต้องกระทำการนั้น ไม่กระทำการนั้น หรือจำยอมต่อสิ่งนั้น (มาตรา 309 ประมวลกฎหมายอาญา)
- หน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น หรือกระทำให้ด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย เป็นเหตุให้ผู้ถูกหน่วงเหนี่ยวถูกกักขังหรือต้องปราศจากเสรีภาพในร่างกายนั้นถึงแก่ความตาย (มาตรา 310 ประมวลกฎหมายอาญา) และ
- กระทำการใด ๆ แก่ศพหรือสภาพแวดล้อมในบริเวณที่พบศพก่อนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้น ในประการที่น่านจะทำให้การชันสูตรพลิกศพหรือผลทางคดีเปลี่ยนแปลงไป (มาตรา 150 ทวิ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

ทั้งนี้ ถ้าถูกตัดสินว่ามีความผิด ผู้ต้องสงสัยอาจจะถูกรับโทษประหารชีวิต เนื่องจาก มาตรา 289 ประมวลกฎหมายอาญา กำหนดให้กรณีการชำผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนต้องรับโทษประหารชีวิตสถานเดียว เว้นแต่มีเหตุบรรเทาโทษ ได้แก่ ผู้กระทำความผิดเป็นผู้เฒ่าเฒ่าเบาปัญญาตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาแต่ก่อน รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น ลุแก่โทษต่อเจ้าพนักงานหรือให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา หรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามัลักษณะทำนองเดียวกัน (มาตรา 78 ประมวลกฎหมายอาญา) การกำหนดโทษประหารชีวิตเท่านั้นในลักษณะเช่นนี้ขัดกับพันธกรณีของประเทศไทยภายใต้มาตรา 6 และ 14 ของ ICCPR

ICJ ต่อด้านโทษประหารชีวิตในทุกกรณีโดยไม่มีข้อยกเว้น เนื่องจากเป็นการละเมิดต่อสิทธิในชีวิตและเสรีภาพจากการถูกลงโทษโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี

ความเห็นชี้ขาดของอัยการสูงสุด ดูได้ที่ [ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย](#)